

KOLME MIESTÄ TILASSA

Yhteen hiileen,

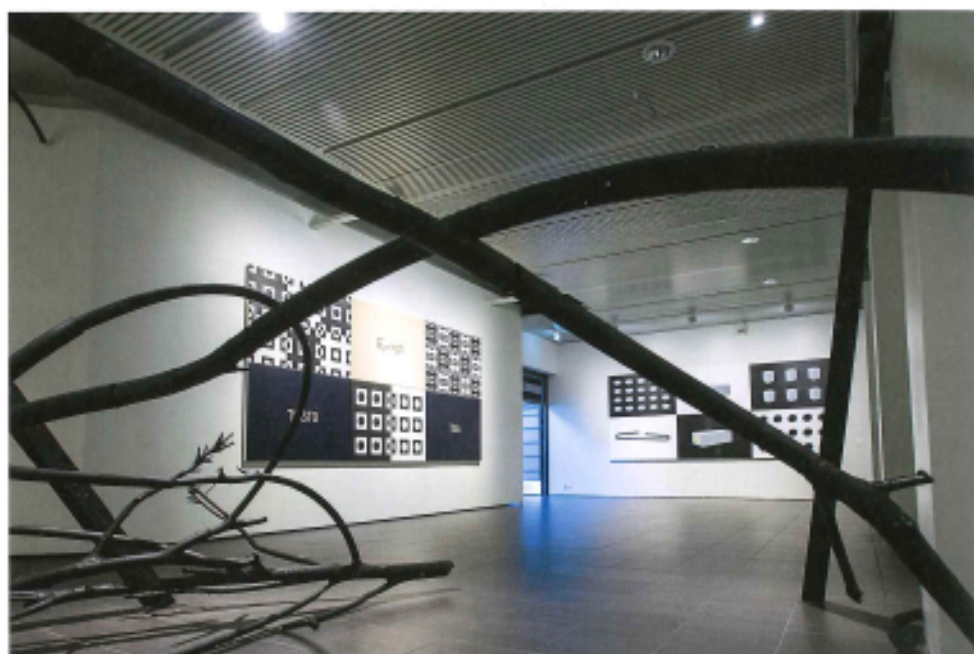
Kuopion taidemuseo. 16.2. – 12.5.

Teksti: Jaakko Rönkkö

Taidemuseoiden nykyhitti on suurten, lähimenneisyydessä tapahtuneiden taideteosten esittely. Kukaan ei katsoisi viihtyen **Frantisek Kupkan** tai **Renè Magritten** loistavaa taidetta hyvin toteutettuna näyttelynä. Sadan vuoden takainen uusiksi ajattelu taiteessa vetää katsojia varmaan siksikin, että tämän visuaalisuuden ymmärretään vaikuttaneen nykyisten kauneuskäsitysten syntyyn ja muovanneen ajattelua kaikessa hiljaisuudessa, poliittisten mullistusten katveessa.

Suurten pioneerien näyttelyiden jälkeen Kuopion taidemuseon Yhteen hiileen -näyttely osuu hyvään saumaan näyttelymatkailussani. Se kokoaa yhteen tilaan kolme kuopiolaista, muualakin tunnettua, keski-ikäistä, ilmaisusaan kiihkeimmät kuohut kokenutta, vedossa olevaa, olemisen ja tekemisen merkityksiä edelleen kyselevää ja uudistavaa miestaiteilijaa. Modernismi irrotettiin letkuista jo jokin aika sitten, mutta post-vaiheessa sen visuaaliset periaatteet ovat voimissaan ammattitaitelijoidenkin toimintatavoissa. Kuopion taidemuseon näyttelyn tekijöiden keinoissa huomaa kaikuja modernismin muovaamista tavoista ajatella, ilmaista ja käyttää tilaa ja käsitteitä. Täysi keskittyminen omaan löyhähitti terveesti taidetta sen itsensä vuoksi -asenteelta.

Alakerran suureen näyttelytilaan

Etualalla Jouni Airaksisen teos Viivakko – Laokoonin pojat Gordionin kimpussa, 2019, taustalla kooste Antti Rönngän maalauksia, 2017 sekä teos Nimetön, 2013.

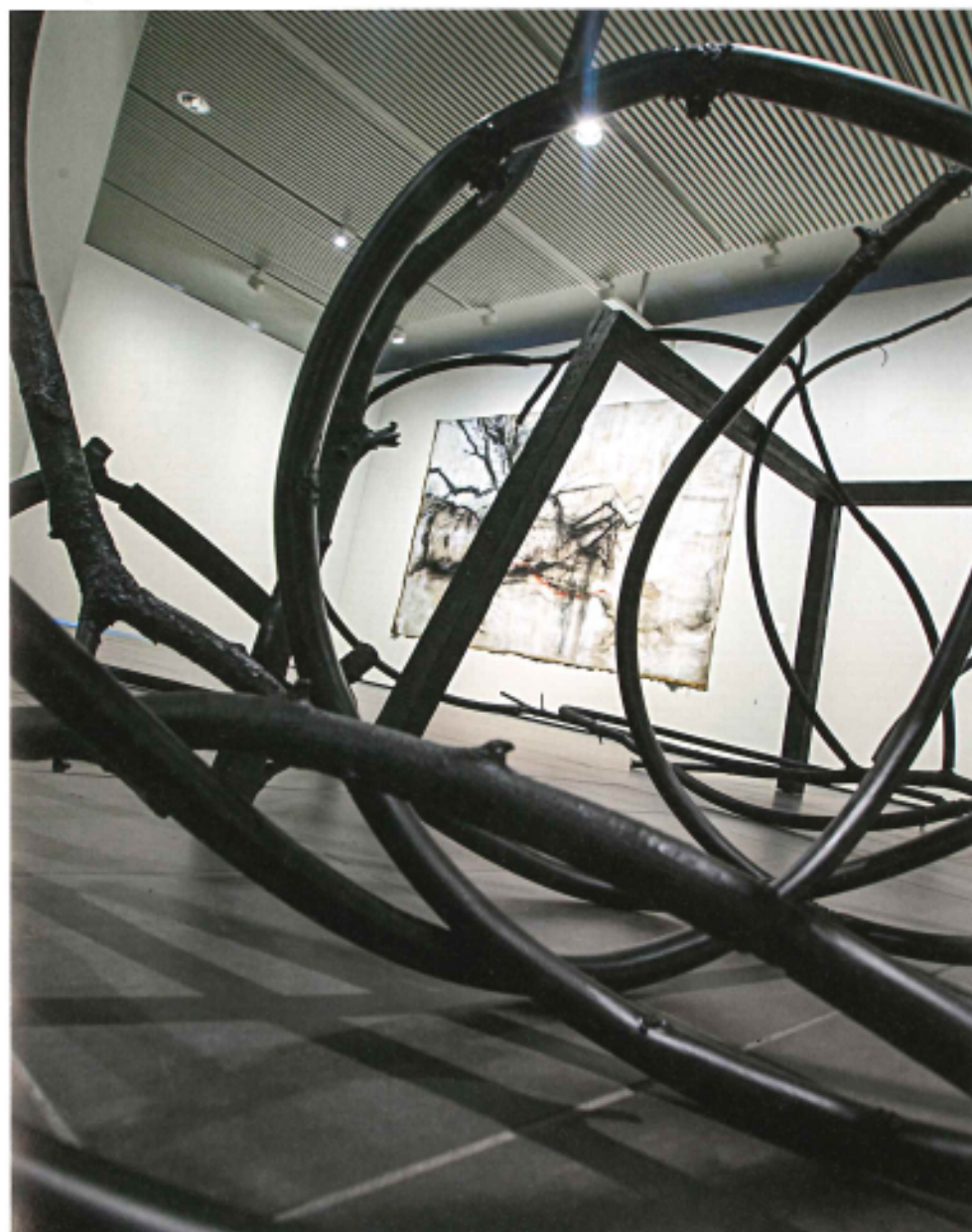
pystytetyssä näyttelyssä kuvanveisto, piirtäminen ja käsitteillä pelaava maalaaminen on ehyt kokonaisuus. Yleissävyy on mietiskelevän niukka. Kullakin taiteilijalla on tilaa väljästi ja teokset ovat ilmaisuaan tarkentanutta jatkoa aiemmalle.

Jouni Airaksinen on jo muutaman vuoden tehnyt tilan mukaan muotoutuvaa veistosinstallaatiotaan. Sen peruspilareita ovat piirrosviivaa materialisoiva, kiemurteleva musta vyyhti, joka tiivistyy ja löystyy, kommentoi tilaa ja on olemisessaan ruumiillisten liikerojen näkyväksi tulemistä. Yhteen hiileen -näyttelyssä Airaksisen veistosprojekti näyttää energisen keinovalikoimansa täydessä loistossaan. Puusta, raudasta ja lvi-putkesta rakennettu, tilassa elämöivä teos assosioituu ilmeisimmin kasvamiseen, moninaistumiseen ja muihin luonnontapaisiin prosesseihin. Lonkerot kiipeilevät matkan varrella seinille ja haarautuvat köynnösmäisinä. Airak-

sinen on kuitenkin osannut riisua biologian minimiin materiaalivalinnoin ja luontosoljuvuuden väliin tulevilla, suorakulmageometrisillä muodoilla, jotka poistavat ilmeisimmän maisemallisen yksinkertaistuksen ja keskittyvät liikkeeseen ja sen tilassa luomaan dynamiikkaan.

Lopputuloksena esineellisyysrajalla liikkuva tilassa oleminen, joka toimii kaikista katsomiskulmista. Teos on dramaattinen muttei pateettinen vaikka teosnimi Viivakko – Laokoonin pojat Gordionin kimpussa viittaa sekä taidehistorian että mytologian vääntöihin. Viivapurkauksen hiljainen vastapooli on pimennettyyn huoneeseen rakennettu, kahden elementin muodostama, leijuva Kaksi-veistos.

Arto Väisänen piirtäminen on ollut tilaan tehtyjä installaatioita, joissa kevyt paperimateriaali on sisältänyt ekspressiivisiä piirrossarjoja. Tässä näyttelyssä Väisänen on luopunut

Etualalla Jouni Airaksisen teos teos Viitvakko – Laakoonin pojat Gordionin kimpussa, 2019, taustalla Arto Väisänen teos Kasvun paikka, 2014–2019.

tilateoksista ja siirtynyt onnistuneesti kaksiulotteisiin, pienikokoisiin piirrossarjoihin ja suuriin, paperiarkeista liimattuihin hiilipiirroksiin. Spontaani kädenjälki toimii vajaan kymmenen teoksen hiili/tussipiirroksissa. Niissä estetiikka ja sisältö ovat yhtä ja ne venyttävät muotokuvapiirtämisen väljäksi, energiseksi itseilmaisuksi. Monumenttikoossa operoinnin suju-

vaksi hiominen on näköjään työn alla. Väisänen lähestymistapa on ekspressiivisen kertova. Tämä tuskapiirtäminen toimii pienemmässä koossa silloin, kun aihe on tarpeeksi kompakti nopeaan toteutukseen ja ajatus ja piirtävä käsi samanaikaisessa iskussa. Intensiteetin siirtäminen monumenttikokoon on haaste, joka vaatii sekä tarkkaa tila-ajattelua että esittävän ja ei-esittävän ai-

neksen dramatisointia yhtenäiseksi kuvakieleksi.

Antti Rõngän taiteen lähtökohta on mutkattoman yksinkertainen: hän käsittelee teoksissaan asioita, joita pitää kauniina ja arvokkaina. Tähän saakka on nähty muutama näyttely, joissa Rõnkä on luonut maalauksia suuria, olemassaoloon liittyviä totuuksia käsittelevistä, matemaattisista kaavoista. Tällaisia ovat mm. Kappaleesta säteilevä energia, Ajan ja energian epätarkkuus ja Normaali putoamiskiihtyvyyys. Nämä asiat ovat maallikolle – jollainen Rõngänkin arvelen olevan – maailman selitykseen ja hallintaan liittyviä asioita, joiden edessä voi vain nöyrytyä. Kaavojen jälkeen Rõngän ikonostaasiin ovat ilmestyneet sanat. Mustavalkoinen maalauspari Syntymä – Kuolema saattaa katsojan sille matkalle ja assosiointiketjuun, joka näiden sanojen sisällä kaikkien kokemisessa on. Suoraan seinään maalattu sana kohta aukeaa sekä paikkana että ajanmäärityksenä. Viimeisin kauneuden lähde ovat abstraktit muodot. Näidenkään alkuperää ei taustoiteta tai selitellä. Nehän ovat yhteistä, modernia kuvastoa, jota tapaa kaikkialla taideteoksista käärepapereihin. Tätä postmodernin maailman suuriakin totuuksia sisältävää kuvastoa Rõnkä käsittelee viattoman palvovasti työstäen ihmettelynsä pienimmin mahdollisin elein. Moninaisesta kuvastosta Rõnkä tekee maalauksia ja kokoaa niistä sarjoja, jotka ovat meitä ympäröivän, kuviksi muotoutuneen todellisuuden hiljaisia monumentteja.

Taiteilijakeskeinen tämä näyttely on siksiikin, että ulkopuolinen selittäminen puuttuu. Sen sijaan Jouni Ohtamaa on kuvannut kunkin tekijän puhumassa ajattelustaan. Ainoaakaan kysymystä ei esitetä; jokaisen puhe on kuvattu yhtenä otoksena ilman kamera-ajaja tai muita tehokeinoja. Tekijöiden oma todistus toimii näyttelyn lakonisena tiedotteena. ■